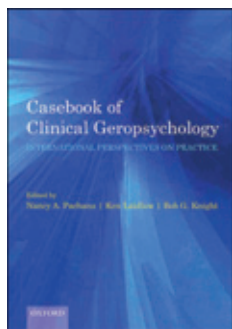

Klokt om psykoterapi hos eldre

Nancy A. Pachana, Ken Laidlaw,
Bob G. Knights, red.

Casebook of clinical geropsychology
International perspectives on practice. 319 s,
tab, ill. Oxford: Oxford University Press, 2010.
Pris GBP 40
ISBN 978-0-19-958355-3

Denne utgivelsen er rettet mot klinikere og forskere som er opptatt av psykoterapeutisk behandling av eldre med psykiske problemer av ulik art. Forfatterne og ikke minst redaktørens intensjoner synes å være å vise likheter i psykoterapeutisk tilnærming til eldre pasienter i ulike deler av verden, uavhengig av kultur og hvilken kontekst de lever i. Det går en rød tråd gjennom det hele at uavhengig av rase, kjønn, sosiale forhold og nasjonalitet er det viktig å legge vekt på at hver enkelt eldre pasient er et unikt individ og at psykoterapimetoden som anvendes må ta utgangspunkt i dette.

Tre ulike aspekter belyses i 17 kapitler av 33 forfattere fra sju land – ulike psykoterapeutiske metoder og perspektiver for anvendelse hos eldre og gamle, faktorer som er det viktig å ta hensyn til i utredningen og i den diagnostiske tilnærmingen som går forut for terapien, hvordan man skal velge psykoterapeutisk tilnæringsmetode hos ulike grupper eldre pasienter.

Kapitlene omhandler således hvordan man anvender ulike terapiformer, f.eks. interpersonell psykoterapi, kognitiv psykoterapi, systemisk psykoterapi, men samtidig også hvordan man går frem hos spesielle grupper pasienter – de aller eldste individene, de som sliter med angst, angst ved somatisk sykdom, depresjon, personlighetsforstyrrelser, søvnproblemer, sorg og kreft. Vurdering av mental kapasitet, takling av utfordrende atferd hos personer i institusjoner og suicid er også omtalt i egne kapitler. Pasientkasuistikker er brukt flittig for å illustrere innholdet – nesten i alle kapitler. Hvert kapittel er utstyrt med gode referanser for videre lesing.

For den som er interessert i behandling av eldre, er dette til å bli klokere av – enten man er psykolog, lege eller har en annen helsefaglig bakgrunn. Boken viser også at det finnes mange fagfolk både i vårt hjemland og ute i verden som tenker likt: Det hjelper å studere effekten av ulike former for psykoterapi hos de eldste i våre samfunn. Geropsykologi er, liksom alderspsykiatri, et relativt nytt fagfelt, knapt 40 år gammelt. Psykologer i feltet har i løpet av dette tidsrommet vist at det nytter, det som Freud ikke trodde var mulig – å anvende psykoterapeutiske behandlingsmetoder hos personer over 50 år.

Knut Engedal
Geriatrisk avdeling
Oslo universitetssykehus, Ullevål

Smal bok for leger

Jørn Kroken

Bruk av tvang og makt

Sosialtjenesteloven kapittel 4A i praksis.
169 s, tab, ill. Oslo: Universitetsforlaget, 2011.
Pris NOK 269
ISBN 978-82-15-01798-3

Sosialtjenesteloven har siden 1999 regulert bruken av tvang og makt overfor personer med psykisk utviklingshemming. Fra 2004 er dette tatt inn som kapittel 4A i loven for å sikre rettssikkerheten til denne gruppen.

Forfatteren er utdanningsvitenskapelig kandidat (cand.ed.) og ansatt som rådgiver hos Fylkesmannen i Hedmark. Han redegjør for hvordan sosialtjenesteloven regulerer bruken av tvang og makt, drøfter etiske prinsipper når tjenester skal planlegges og gjennomføres samt ivaretagelse av psykisk utviklingshemmedes grunnleggende rettigheter. Det er viktig å legge forholdene til rette så tjenestemottakerne kan foreta valg så langt som mulig ut fra egne forutsetninger, herunder at tjenesteyterne har nær kontakt med hjelpeverge og pårørende så disse kan bistå tjenestemottakeren.

Terskelen for å anvende tvang og makt er blitt høyere etter at kapittel 4A i sosialtjenesteloven trådte i kraft. Den utviklingshemmede skal ikke unødig utsettes for eller påføres vesentlig skade. Godkjente tvangstiltak er planlagte skadeavvergende tiltak i nødsituasjoner og tiltak for å dekke grunnleggende behov. Forfatteren diskuterer atferdsanalytiske metoder som kan være alternativer til bruk av tvang og makt.

Av spesiell interesse for leger er drøftingen av forholdet mellom kapittel 4A i sosialtjenesteloven og kapittel 4A i pasientrettighetsloven. Sistnevnte gjelder tilfeller der helsepersonell yter somatisk helsehjelp til pasienter over 16 år uten samtykkekompetanse og der disse motsetter seg helsehjelpen. I tilfeller der lege er faglig ansvarlig for behandlingstiltak (også pleie- og omsorgstiltak), vil kapittel 4A i pasientrettighetsloven kunne gjelde.

Dette er en praktisk bok som begrunner hvorfor loven er nødvendig og hvordan den kan anvendes i arbeidet med psykisk utviklingshemmede. Således er den sentral for alle som yter tjenester til denne gruppen, også for studenter i helse- og sosialfag. Videre vil fagfolk i spesialisthelsetjenesten – og da særlig habiliterings-tjenesten – og fylkesmenn, hjelpeverger og pårørende samt brukerorganisasjonene kunne ha nytte av den.

Spørsmålet er om den er nyttig og ikke minst faglig interessant for leger. Hjemmelsgrunlaget i kapittel 4A i sosialtjenesteloven og tilhørende saksbehandling er i mange sammenhenger ganske perifert i forhold til legers ansvars- og arbeidsområde. Unntaket er leger i habiliteringstjenesten. Det vil imidlertid kunne være viktig for leger å ha kjennskap til reglene som gjelder omsorgen for psykisk utviklingshemmede. De med spesiell faglig interesse for omsorgen for denne gruppen vil kunne ha utbytte av denne utgivelsen, men generelt er den relativt smal med tanke på leger som målgruppe.

Bruk av tvang og makt er mer som en «kokebok» i forståelse og saksbehandling, i mindre grad er det en oppslagsbok. Det kan nok begrense nytteverdien og interessen hos leger.

Arne Hjemmen
Asker